

Programma zondag 20 december 2020

TAQA Theater De Vest, Kleine Zaal
Alkmaar

Aanvangstijd 12.00 & 14.30 uur

Tom Feltgen, cello (Luxemburg)

Noriko Yabe, piano (Japan)

Claude Debussy
(1862-1918)

Sonate in d kl. t., L. 135

Prologue: Lent, sostenuto e molto risoluto

Sérénade: Modérément animé

Finale: Animé, léger et nerveux

Robert Schumann
(1810-1856)

Fantasiestücke, opus 73

Zart und mit Ausdruck

Lebhaft, leicht

Rasch und mit Feuer

Gabriel Fauré
(1845-1924)

Morceau de concours arr. Steven Isserlis - *Après un rêve*

Francis Poulenc
(1899-1963)

Sonate voor cello en piano, FP 143

Allegro – Tempo di Marcia

Cavatine

Ballabile

Finale

Toelichting programma zondag 20 december 2020 TAQA Theater De Vest

Misschien is het niet zo gek dat een aantal van de mooiste cello werken door Franse componisten geschreven zijn. De cello is immers een instrument dat dwarse lyriek kan koppelen aan een gevoel van nostalgie en melancholie, gevoelens waar de Fransen geregeld in uitblinken. Toch is het programma van Tom Feltgen ondanks, of misschien wel dankzij de aanwezigheid van drie Franse componisten, enorm gevarieerd. Dat komt ongetwijfeld omdat Debussy, Fauré en Poulenc, los van wat gemeenschappelijke noemers, een heel ander klankideaal hadden. Fauré stond nog met één been stevig in de romantiek, Debussy zocht een klank bij om het even welke ervaring en probeerde deze vervolgens weer te vertalen naar muzikale abstracties en Francis Poulenc zette zich met het componistencollectief Les Six juist weer af tegen de ernst van Debussy en andere componisten voor hem. Het moest licht en luchtig, al bleef ook Poulenc een Fransman ten voeten uit. En Schumann? Deze Duitse componist gaf, gek genoeg in een werk dat hij oorspronkelijk schreef voor klarinet, al in het midden van de negentiende eeuw ook voor de Fransen het goede voorbeeld. Zijn Fantasiestücke lijken immers gemaakt voor de peinzende, dromerige kant van de cello.

Hoezeer de cello ook bij de Franse volksaard past, het was niet het instrument waar Claude Debussy frequent naar greep. Hij schreef toen hij 18 jaar oud was een Pianotrio met een interessante cellopartij, maar vervolgens moest het instrument wachten tot een van Debussy's laatste werken eer het weer eens in de schijnwerpers mocht staan. In 1915, drie jaar voor zijn dood, begon Claude Debussy vol goede moed aan een serie die uiteindelijk in totaal uit zes sonates voor verschillende instrumentcombinaties zou moeten bestaan. Hij schreef een **Cellosonate** en de sonate voor fluit, altviool en harp en in 1916 begon hij, terwijl zijn gezondheid steeds slechter werd aan de derde sonate in de reeks, de sonate voor viool en piano. Hoewel het titelblad bij alle drie de sonates nog steeds melding maakt van zes sonates, zou het zover niet meer komen. Hij stierf drie waardevolle bijdragen aan de kamermuziek literatuur later in 1918. De eerste Sonate componeerde hij voor cello en piano en bracht hij samen met de cellist Joseph Salmon in première. Het driedelige werk, waarvan de laatste twee delen zonder onderbreking in elkaar overgaan, heeft een bijna improvisatorisch karakter en beantwoordt qua vorm en sfeer aan de vroeg-klassieke sonates overgoten met die melancholische twintigste eeuwse Franse tongval. Debussy liet zich bij het schrijven van de sonate naar eigen zeggen beïnvloeden door de muziek van François Couperin. Desondanks is de sonate met zijn vele heletoons- en pentatonische toonladders kenmerkend voor Debussy. De componist had zich daarbij uitstekend laten informeren over de cello, getuige de diverse zeer gevorderde speeltechnieken die hij toepaste.

Ook voor Robert Schumann was de cello geen vanzelfsprekendheid. De componist die zich het beste thuis voelde achter de vleugel schreef een van zijn bekendste cello werken in eerste instantie zelfs voor een ander instrument. Want toen hij in februari 1849 begon aan zijn **Fantasiestücke op. 73** had hij in eerste instantie een klarinet in gedachten. Voor Schumann was dat instrument een equivalent van de menselijke stem en hij wilde zich met de drie Fantasiestücke oefenen om beter te kunnen schrijven voor de klarinet. Schumann vond, toen na wat mindere jaren de creatieve energie in 1848 weer eens kortstondig opbloeide, zijn manier van schrijven voor blazers niet idiomatisch genoeg en had zichzelf opdracht gegeven daar wat aan te doen. Met werken als de Romances voor hobo, Adagio en Allegro voor hoorn en de Fantasiestücke voor klarinet en piano wist hij zijn eigen opdracht met succes te vervullen. De Fantasiestücke vormen een idiomatisch werk in drie delen die thematisch met elkaar in verband staan. Het eerste deel benadrukt de lyriek van de klarinet, het tweede deel is een prachtig duet tussen klarinet en piano en het laatste deel laat vooral de onstuimige kant

van de klarinet horen. Omdat Schumann een redelijk ontwikkelde zakelijke kant had, publiceerde hij ook meteen versies met de viool of de cello in de hoofdrol. Niet geheel toevallig passen het liedachtige eerste deel, het stemmige tweede deel en het gepassioneerde laatste deel vooral de cello als een tweede jas. Schumann beschouwde het werk echt als een eenheid en liet de delen elkaar zonder pauze (attaca) opvolgen.

De liederen van Gabriel Fauré worden geregeld beschouwd als een brug tussen de Duitse lyriek van een componist als Robert Schumann enerzijds en het dromerige impressionisme van Franse landgenoten als Debussy en Ravel anderzijds. Niet zo gek. Fauré was een student van de toch wat Duits georiënteerde Saint-Saëns en docent van Maurice Ravel. Het was Ravel die beweerde dat het aan Fauré te danken was dat het Duitse lied niet alles overheersend werd aan het einde van de negentiende eeuw. Inderdaad wist Fauré vooral in zijn liederen de Franse tijdgeest perfect te vangen. Zo schreef hij in 1870 **Après un rêve**. Niet alleen de tekst, maar ook melodie en harmonie drukken het verlangen van iemand uit naar zijn of haar geliefde in een extatische droom. Vandaar dat het lied al snel bewerkt werd voor cello en piano. De Spaanse cellist Pablo Casals was er al vroeg bij om het werk om te zetten in een meesterlijke cellominiatuur en later deed Steven Isserlis het nog eens dunnetjes over met een transcriptie die de heerlijk dromerige lyriek extra benadrukt.

‘Mozart ontmoet Stravinsky tijdens een Parijs cabaret’, zo is de **Cellosonate** van Francis Poulenc wel genoemd. En daarmee is geen woord te veel gezegd. Tederheid, sensualiteit en een aversie jegens alles wat naar extreme complicatie riekt tekenen dit werk dat in alles een luchtige neoklassieke sfeer ademt. De Cellosonate bestaat uit de traditionele vier delen met een eerste deel waarin een sonatevorm te herkennen is, een even ernstige als lyrische Cavatine bij wijze van langzaam rustpunt, een vrolijk cabaretesk Ballabile (‘geschikt om op te dansen’) dat als scherzo fungeert en een verrassend diverse finale die heen en weer schiet tussen het gedragen largo van de eerste maten en een music hall-achtig vervolg.

Het kostte Poulenc mede door de Tweede Wereldoorlog enige tijd om deze sonate te schrijven. Hij begon eraan in 1940 op verzoek van de Franse cellist Pierre Fournier. Pas in 1948 voltooide hij, na aandringen van Fournier die Poulenc veelvuldig bijstond met technische cellozaken, de sonate. De ontvangst na de première in mei 1949 waarbij Poulenc zelf Fournier begeleidde was wisselend. De Cavatine werd allerwegen geroemd, maar de rest van de sonate kwam niet verder dan het oordeel ‘plezierig’. Inmiddels geldt het werk als ‘een vaste waarde in het cellorepertoire’ en ‘een van de beste composities van Poulenc.’

Paul Janssen

De Japanse pianiste **Noriko Yabe** werd geboren in Yokohama en kreeg op zesjarige leeftijd haar eerste pianolessen. Haar talent werd snel ontdekt en zij gaf al spoedig haar eerste concerten. Toen zij twaalf jaar oud was, maakte zij haar debuut als soliste met het Madison Symphony Orchestra in de Verenigde Staten van Amerika. Na het afsluiten van haar studie aan de 'Toho Gakuen High School and College of Music' in Tokio vervolgde Noriko haar opleiding bij Willem Brons aan het Conservatorium van Amsterdam waar zij in 2003 afstudeerde. Ze gaf concerten in Japan, Nederland, Slowakije, Tsjechië en de Verenigde Staten van Amerika. Noriko is verbonden als corepetitor aan het Conservatorium van Amsterdam en sinds 2004 is zij begeleidster tijdens de Summer Academy en het Festival van de International Holland Music Sessions.

De Luxemburgse cellist **Tom Feltgen** (1997) begon met cello spelen op 6-jarige leeftijd bij Raju Vidali en Judith Lecuit in Luxemburg. Hij heeft tevens lessen gevolgd in muziektheorie, harmonie, solfège, piano, klassieke percussie en koor. Tom behaalde het "Diplôme Supérieur" met onderscheiding in 2015 in Luxemburg.

In 2013 werd hij toegelaten tot de cello klas van Manfred Stilz aan de Schola Cantorum in Parijs, hier ontving hij in 2018 het "Diplôme de Concert" met onderscheiding. In 2015-2016 nam Tom deel aan de Jong Talentenklas van Adnana en Gustav Rivinius aan de Hochschule für Musik Saar.

Sinds 2016 studeert Tom in de Bacheloropleiding van het Conservatorium van Amsterdam bij Gideon den Herder. Hij heeft deelgenomen aan masterclasses van onder andere Daniel Müller-Schott, David Geringas, Pieter Wispelwey, Gary Hoffman, Troels Svane.

Tom soleerde in de celloconcerten van A. Dvořák, J. Haydn, D. Sjostakovitsj en F. Gulda met onder andere Luxembourg Philharmonia, Orchestre Philharmonique du Luxembourg, Harmonie Municipale Ettelbruck.

Tom heeft een aantal prijzen en beurzen ontvangen. Na in 2018 de Aanmoedigingsprijs te hebben ontvangen bij het Nationaal Cello Concours tijdens de Cello Biënnale Amsterdam, won hij in 2020 de Derde Prijs. Tom speelt op een Jules Grandjon cello uit ca.1850.